

Coachen tot verandering

Onderzoek naar de logopedist in de rol van coach tijdens een implementatietraject

Manon van Eijk, 088****
Opleiding voor Logopedie, LOG-4A
Praktijkgericht onderzoek, LOGAPT02P4
Hogeschool Rotterdam
Instituut voor Gezondheidszorg
Begeleidend docent: A.
Stage-instelling: Kentalis onderwijs Zoetermeer
Opdrachtgever: A.
Datum: 17-5-2018
Aantal woorden: 5155

Voorwoord

Voor de afronding van de Bachelor Logopedie aan de Hogeschool Rotterdam heb ik in de periode februari tot juni van het jaar 2018 een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd voor het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Naast het onderzoek heb ik gedurende deze periode met veel plezier mijn afstudeerstage gelopen op deze onderwijsinstelling.

Ik wil graag mijn dank uitspreken naar een aantal personen die hebben geholpen bij de totstandkoming van dit onderzoek. Als eerste wil ik de opdrachtgever en tevens mijn stagebegeleider A. bedanken voor de intensieve hulp en begeleiding op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Hopelijk draagt dit onderzoek bij aan een nog nauwere samenwerking tussen de leerkrachten en de logopedisten tijdens de implementatie van een woordenschataanpak en aan het beroep van de logopedist binnen het onderwijs.

Daarbij wil ik A. bedanken voor de gerichte feedback en de prettige begeleiding vanuit de Hogeschool Rotterdam.

Verder wil ik alle leerkrachten van het Kentalis onderwijs Zoetermeer bedanken voor het deelnemen aan het onderzoek. Uit de interviews kwam naar voren dat jullie hard en met veel plezier werken om de leerlingen het zo goed mogelijk naar hun zin te maken. Bedankt voor jullie eerlijkheid en open houding tijdens de interviews.

Tot slot wil ik mijn dank uitspreken naar C., J., V. en P. Bedankt voor jullie kritische blik tijdens het lezen van mijn producten.

Manon van Eijk
Nootdorp, 17 mei 2018

Samenvatting

Kinderen met een taalontwikkelingsstoornis kunnen terecht op het cluster-2 onderwijs. Het cluster-2 verzorgt onderwijs aan slechthorende en dove kinderen, kinderen met ernstige spraak- en taalontwikkelingsstoornissen, leerlingen met autisme waarbij communicatieproblemen de boventoon voeren en doofblinde kinderen (Willemsen & Cox, 2013). Uit onderzoek van Law, Garret & Nye (2003) blijkt dat taaltherapie, naast de woordenschat, ook een positieve invloed heeft op de grammatica en syntaxis. Op cluster-2 scholen speelt woordenschat dan ook vaak een belangrijke rol. Op het cluster-2 onderwijs is veelal een logopedist aanwezig. De logopedische behandeling op het cluster-2 onderwijs is met name gericht op het aanleren van vaardigheden op het gebied van gehoor-, spraak-, en taalontwikkeling zodat de leerling zich communicatief kan redden en het onderwijs kan volgen (Cox MA, Kunst-Verberne, Schulte & Nannes, z.j.).

Binnen het cluster-2 onderwijs is één van de taken van de logopedist het coachen van leerkrachten op het gebied van het opzetten en inrichten van het taalonderwijs (Willemsen & Cox, 2013). Onlangs is de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' geïntroduceerd op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. De aanpak besteedt naast het uitbreiden van de woordenschat, ook aandacht aan conceptvorming. De implementatie van de woordenschataanpak verloopt niet gedegen, waardoor de aanpak niet effectief wordt ingezet binnen de onderwijssetting. Met dit onderzoek is gekeken naar wat leerkrachten nodig hebben om de woordenschataanpak effectief te implementeren en hoe de logopedist hieraan kan bijdragen.

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van een kwalitatief beschrijvend onderzoek. Er zijn bij vijf leerkrachten van het Kentalis onderwijs Zoetermeer semigestructureerde interviews afgenomen. Hierbij is gebruik gemaakt van een interviewprotocol met vooraf opgestelde interviewvragen gebaseerd op topics.

Uit de interviews is gebleken dat het belang van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' helder is voor de leerkrachten. Echter staan de leerkrachten onder een hoge werkdruk en is de aanpak tijdrovend, waardoor het voor hen niet haalbaar is om het in te passen in de huidige onderwijssetting. De leerkrachten zouden het prettig vinden om samen met de logopedist het voorbereidingswerk te doen. Ook vinden zij dat de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' vaker herhaald moet worden. Eén van de deelnemers gaf aan dat zij het prettig zou vinden als het af en toe herhaald wordt op een vergadering, de logopedisten moeten hierin het voortouw nemen. De leerkrachten hebben behoeften aan een database waarin kant en klaar materiaal tot hun beschikking staat. Hierdoor zal de drempel tot het toepassen van de aanpak 'Met Woorden in de Weer' minder groot zijn.

Abstract

Children with a language development disorder can be transferred to schools for special education, called: cluster-2. Cluster-2 schools provide education for hearing-impaired and deaf children, children with serious speech- and language development disorders, children with autism where the communication problems predominate and deafblind children (Willemsen & Cox, 2013). Research from Law, Garret & Nye (2003) shows that language therapy, besides the vocabulary, also has a positive influence on grammar and syntax. Therefore vocabulary plays an important role at cluster-2 schools.

The cluster-2 education usually has a speech and language therapist present. The speech and language therapy at the cluster-2 education is mainly aimed at teaching skills in the field of hearing-, speech-, and language development, so that the student can safe himself communicatively and can follow the education (Cox MA, Kunst-Verberne, Schulte & Nannes, z.j.)

One of the speech and language therapist's tasks within the cluster-2 education is coaching teachers how to set up and organize language teaching (Willemsen & Cox, 2013).

Recently the vocabulary approach 'Met Woorden in de Weer' was introduced at Kentalis onderwijs Zoetermeer. In addition to expanding vocabulary, the approach also focuses on concept development. The implementation of the vocabulary approach is not thorough, as a result of which the approach is not effectively used within the educational setting. This research looked at what teachers need to implement the vocabulary approach effectively and how the speech and language therapist can contribute to this.

In order to answer the research question, there has been used a qualitative described research. There were semi-structured interviews conducted with five teachers from Kentalis onderwijs Zoetermeer. An interview protocol was used with pre-written interview questions based on subjects.

The interviews have shown that the importance of the vocabulary approach 'Met Woorden in de Weer' is clear for the teachers. However, the teachers are under a high work pressure and the approach is time-consuming, so it is not feasible for them to fit it in with the current educational setting. The teachers would like to do the preparatory work together with the speech and language therapist.

They also believe that the vocabulary approach 'Met Woorden in de Weer' must be repeated more often. One of the participants indicated that she would like it if it is repeated occasionally at a meeting, the speech and language therapists should take the lead in this. The teachers need a database in which ready-made material is available to them.

As a result, the threshold to apply the approach 'Met Woorden in de Weer' will be less effective.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Abstract	4
1. Inleiding	6
1.1 Theoretisch kader	6
1.2 Doelstelling	9
1.3 Onderzoeksvraag	9
1.4 Deelvragen	9
2. Methode	10
2.2 Type onderzoek	10
2.2. Deelnemers	10
2.3 Dataverzameling	10
2.3 Data-analyse	11
3. Resultaten	12
3.1 Ervaringen	12
3.2 Weerstand	12
3.3 Behoeften	13
3.4 Huidige ondersteuning en behoefte aan ondersteuning van de logopedist	13
3.5 Bijdrage van de logopedist	14
4. Discussie	15
4.1 Procesmatig	15
4.2 Inhoudelijk	15
5. Conclusie	17
6. Aanbevelingen	18
6.1 Aanbevelingen voor de praktijk	18
6.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	18
Referenties	19
Bijlagen	21
Bijlage 1: Informatiebrief	22
Bijlage 2: Informed consent	23
Bijlage 3: Interviewprotocol	24
Bijlage 4: Codeboom	25

1. Inleiding

Wat denk je als je een kind ziet wat steeds maar schreeuwt, schopt en om zich heen slaat? Het is niet ondenkbaar dat je in eerste instantie denkt dat het kind vervelend gedrag vertoont. Maar dit is mogelijk het gevolg van een onderliggend probleem. Zo kan het zijn dat het kind zijn gevoelens niet kan uiten omdat hij te weinig woorden tot zijn beschikking heeft. Dit is voor het kind erg frustrerend. Dit kan dan ook leiden tot onzekerheid en faalangst (van Hartingsveldt & Verhallen, 2006). Durkin en Conti-Ramsden (2007, geciteerd in Conti-Ramsden, 2013) hebben onderzocht dat kinderen met een taalachterstand of taalstoornis wel de wens hebben om sociaal betrokken te zijn, maar grote moeilijkheden ervaren op het gebied van sociale interactie.

In het onderwijs aan kinderen met een communicatieve beperking (cluster-2 onderwijs) wordt deze problematiek met regelmaat gezien. De kinderen willen communiceren, maar beschikken niet over alle vaardigheden die maken dat de communicatie soepel verloopt. Om deze reden speelt taalonderwijs een grote rol binnen het cluster-2 onderwijs. Op de cluster-2 school Kentalis onderwijs Zoetermeer is recent de woordenschatpak 'Met Woorden in de Weer' geïntroduceerd. De leerkrachten hebben de bijbehorende tweedaagse cursus gevolgd en er wordt nu gewerkt aan het implementeren van de aanpak. Er zijn woordenschatcoördinatoren, tevens ook logopedisten, aangewezen om de implementatie zo gedegen mogelijk te laten verlopen. Zij merken dat de leerkrachten de woordenschatpak op dit moment nog niet allemaal toepassen tijdens het taalonderwijs.

1.1 Theoretisch kader

De ontwikkeling van taal lijkt zo vanzelfsprekend. Een kind begint met brabbelen, vervolgens zegt het één woord, twee woorden en zo breidt het steeds verder uit. Echter zijn er gedurende de taalontwikkeling verschillende factoren die maken dat het proces succesvol verloopt. Doordat er meerdere factoren een rol spelen, kunnen deze ook mis gaan tijdens het proces. Wanneer er tijdens het proces van de taalontwikkeling factoren niet lopen zoals zou moeten, spreken we van taalproblemen en taalontwikkelingsstoornissen (TOS).

Stark & Tallal (1981, geciteerd in Goorhuis & Schaerlaekens, 2000) hebben een klinische indeling ontwikkeld waar een onderscheid wordt gemaakt tussen specifieke en niet-specifieke taalstoornissen, rekening gehouden met de oorzaken van de taalstoornis. Een specifieke, ook wel op zichzelfstaande taalontwikkelingsstoornis, is een stoornis in de spraak- en taalproductie waar geen duidelijke oorzaak aanwezig is. Een niet-specifieke taalontwikkelingsstoornis is een stoornis in de spraak- en taalproductie waarbij wel een duidelijke oorzaak aanwezig is. Dit kan zijn; een verminderd gehoor, neurologische problematiek, afwijking aan de spraakorganen of het ontbreken van een gehele goede gezondheid (Goorhuis & Schaerlaekens, 2000).

Leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis kunnen terecht op het cluster-2 onderwijs. Het cluster-2 verzorgt onderwijs aan slechthorende en dove kinderen, kinderen met ernstige spraak- en taalontwikkelingsstoornissen, leerlingen met autisme waarbij communicatieproblemen de boventoon voeren en doofblinde kinderen (Willemsen & Cox, 2013). Op het cluster-2 onderwijs krijgen de kinderen ondersteuning en passend onderwijs zodat zij zo optimaal mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving (Stichting Koninklijke Kentalis, 2017). Uit onderzoek van Nikolopoulos, Dyar, Archbold & O'Donoghue (2004) blijkt dat slechthorende en dove kinderen een lager taalniveau hebben dan horende kinderen. Gebaseerd op de chronologische leeftijd ligt het taalniveau gemiddeld één à twee standaarddeviaties onder de norm. Boer (2014) noemt dat woordenschatonderwijs cruciaal is, omdat een goede woordenschat van belang is voor het kunnen (begrijpend) lezen. Begrijpend lezen vormt veelal de basis voor andere vakken binnen het onderwijs. Het hebben van een grote woordenschat is van invloed op het preciezer communiceren en het hebben van een grotere kennisopbouw.

Op het cluster-2 onderwijs is veelal ook een logopedist aanwezig. De logopedische behandeling op het cluster-2 onderwijs is met name gericht op het aanleren van vaardigheden op het gebied van gehoor-, spraak-, en taalontwikkeling zodat de leerling zich communicatief kan redden en het onderwijs kan volgen (Cox MA, Kunst-Verberne, Schulte & Nannes, z.j.). Op cluster-2 scholen is taaltherapie van groot belang voor de leerlingen. Uit onderzoek van Law, Garrett & Nye (2003) blijkt dat taaltherapie een positieve invloed heeft op de woordenschat, maar ook op de grammatica en syntaxis.

Hierboven is al genoemd dat taaltherapie een belangrijk aspect is. Eén van de manieren om aan taal te werken is aan de hand van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. 'Met Woorden in de Weer' is een woordenschataanpak ontwikkeld in 2002 door Van den Nuft en Verhallen. Deze aanpak heeft het doel om de passieve en actieve woordenschat van leerlingen uit te breiden. Echter kijkt de aanpak behalve naar de woordenschatuitbreiding ook naar de kennisopbouw. Het gaat niet alleen om het leren van een woord, maar om het leren van het achterliggende concept. De leerlingen krijgen op deze manier dieper inzicht in de betekenisverbindingen tussen woorden. De woordenschataanpak maakt gebruik van de principes van het Viertaktmodel van Verhallen & Verhallen (1994). Dit is een didactisch model voor woordenschatverwerving. Het model bevat de volgende stappen:

1. Voorbewerken: activeren van de voorkennis, betrokken maken met het onderwerp
2. Semantiseren: hierbij wordt het woord helder uitgelegd in een betekenisvolle context
3. Consolideren: het inoefenen van het woord en de betekenis
4. Controleren: nagaan of de leerling het woord passief en actief kent

Bij de aanpak staat de professionalisering van de leerkracht in het middelpunt. Om het woordenschatonderwijs te verbeteren, ontwikkelen de leerkrachten nieuwe vaardigheden en routines tijdens de twee daagse introductiecursus. Wanneer er tijdens een les woordenschatuitbreiding op een doeltreffende manier aandacht wordt besteed aan de te leren woorden en de bijbehorende betekenissen, zullen de kinderen de woorden beter onthouden (Nulft & Verhallen, 2010).

Ondanks het feit dat de aanpak 'Met Woorden in de Weer' aanvankelijk is gericht op het reguliere onderwijs, zijn er onderzoeken gedaan naar de effectiviteit van de aanpak op het speciaal basisonderwijs. Zo blijkt uit onderzoek dat de woorden beter worden geleerd doordat ze visueel gemaakt worden. Er hangen vaak woordwebben of woordparachutes in het klaslokaal. Maar ook werd hier ervaren dat de betrokkenheid van de kinderen is vergroot (van Hartingsveldt & Verhallen, 2006). Uit een onderzoek naar de toepassing van de aanpak 'Met Woorden in de Weer' bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis blijkt dat leerkrachten te makkelijke woorden selecteren voor de woordenschatlessen. Voor het verwerven van woorden is het van belang om de woorden op het juiste niveau aan te bieden (Van Leerdam, Zwitserlood & Gerrits, 2016).

Wanneer een nieuwe aanpak wordt ingevoerd binnen een setting is er sprake van een implementatietraject. Een implementatietraject is een procesmatige invoering van een vernieuwing en/of verandering. Vaak heeft dit als doel het verbeteren van de huidige situatie, denk hierbij aan verbetering van zorg wanneer er een nieuwe richtlijn wordt geïmplementeerd. Een implementatietraject verloopt in fasen. Om te beginnen moet er kennis verkregen worden over de verandering. Vervolgens moeten de personen bereid zijn om hier mee te werken. Daarna kunnen zij het oude gedrag aanpassen en dit tot slot blijven volhouden (Nederlands Jeugdinstituut, z.j.). Uit onderzoek van Hettema, Ernst, Williems en Miller (2014) blijkt dat het tijdens een implementatietraject belangrijk is dat de personen binnen de organisatie bereid zijn om zichzelf aan te passen aan de situatie. Daarbij is ook het communiceren van informatie en het kennis verstrekken over de beslissing van de verandering van groot belang voor het laten slagen van de implementatie. Bij een implementatie is er altijd sprake van coaching. Een van de rollen van de logopedist, beschreven in het beroepsprofiel logopedie (NVLF, 2013), is de rol van coach. In de rol van coach/begeleider motiveert en stimuleert de logopedist collega's teamleden en stagairs en draagt bij aan het vergroten van hun zelfmanagement.

Ook binnen het cluster-2 onderwijs is er voor de logopedist een rol van coach. De logopedist coacht leerkrachten op het gebied van het opzetten en inrichten van het taalonderwijs (Willemsen & Cox, 2013). Leerkrachten en logopedisten beheersen vaardigheden die elkaar overlappen, maar ook zeker kunnen aanvullen. Weerdenburg, Bonder & Slofstra-Bremer (2009; geciteerd in Willemsen & Cox, 2013) noemen dat het bundelen van deze vaardigheden zorgt voor verbetering van het onderwijs en de zorg. Samenwerking tussen de logopedist en de leerkracht is hierbij van belang. Logopedisten dragen hun kennis over aan de medewerkers die werken in het cluster-2 onderwijs. Ook begeleiden en coachen de logopedisten de leerkracht op het gebied van de spraak- en taalontwikkeling en de communicatieve ontwikkeling van de leerlingen (Stichting Koninklijke Kentalis, 2017). Volgens Willemsen (2013) is er tijdens het coachen van de leerkrachten op het cluster-2 onderwijs sprake van een hulpvraag. De rol van de logopedist is het aanpakken van deze hulpvraag middels coachingsgesprekken. Tijdens deze gesprekken is het de taak van de logopedist om de leerkracht te begeleiden bij het zelf laten na denken over een mogelijke oplossing.

De woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' is recent geïntroduceerd bij de cluster-2 school in Zoetermeer. De opdrachtgever A., logopedist bij Kentalis onderwijs Zoetermeer, kreeg te horen dat de leerkrachten niet allemaal even ver zijn wat betreft het toepassen van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Er zijn leerkrachten al goed op weg en gebruiken de aanpak actief tijdens de woordenschatlessen. Echter zijn er ook leerkrachten die de aanpak nog niet gebruiken. De woordenschatcoördinatoren, dit zijn logopedisten die de leerkrachten ondersteunen in het implementeren van de aanpak, merken ook wat weerstand van sommige leerkrachten.

Het doel van het implementeren van een nieuwe methode is verbetering van de zorg. Wanneer een interventie volledig geïmplementeerd is kan dit de effectiviteit ervan verdubbelen (Nederlands jeugdinstituut, z.j.). Het mogelijke gevolg van het niet volledig implementeren van de aanpak is dat leerlingen minder vooruitgang boeken. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de communicatieve zelfredzaamheid van de kinderen.

Vanuit de praktijk blijkt dat de implementatie van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' nog niet gedegen verloopt. Er blijkt wat weerstand te zijn van de leerkrachten. Mogelijk hebben zij meer ondersteuning nodig tijdens het implementatieproces. Aan het begin van dit schooljaar is er een opfriscursus gegeven door de woordenschat coördinatoren aan de leerkrachten. Hier werd het doel en de werkwijze van de aanpak herhaald. Na deze opfriscursus hebben er geen coachingsactiviteiten plaatsgevonden. Het is onduidelijk welke ondersteuning van logopedisten leerkrachten wensen tijdens het implementatieproces. Tevens is het ook onduidelijk hoe de logopedist de leerkracht het beste kan ondersteunen. Dit onderzoek kan een positieve bijdrage leveren aan het beroepsveld van de logopedist op het gebied van woordenschatonderwijs en coaching op het cluster-2 onderwijs.

1.2 Doelstelling

Vanuit het Kentalis onderwijs Zoetermeer is opdracht gegeven om te onderzoeken welke ondersteuning logopedisten kunnen bieden aan leerkrachten tijdens het implementatietraject van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Daarbij wordt gekeken naar de behoefte aan ondersteuning van de leerkrachten, zodat hier evenwicht in komt qua vraag en aanbod. Dit onderzoek is gericht op de cluster-2 school in Zoetermeer. Aan de hand van de informatie wat is verkregen met dit onderzoek, zijn aanbevelingen opgesteld met betrekking tot de behoeften van leerkrachten aan ondersteuning tijdens het implementatietraject en de coachingsvaardigheden van de logopedisten. De aanbevelingen zijn specifiek gericht op het implementatietraject van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Echter is het mogelijk dat de aanbevelingen, met eventuele aanpassingen, ook toepasbaar zijn in andere situaties.

1.3 Onderzoeksvraag

- * Wat hebben leerkrachten nodig om de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' effectief te implementeren en hoe kan de logopedist hieraan bijdragen?

1.4 Deelvragen

- * Wat is de reden dat leerkrachten weerstand vertonen bij het implementeren van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'?
- * Wat zijn de ervaringen van leerkrachten bij het toepassen van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'?
- * Waar hebben de leerkrachten behoefte aan tijdens het implementeren van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'?
- * Welke coachingsvaardigheden kan een logopedist inzetten tijdens het implementeren van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'?

2. Methode

2.2 Type onderzoek

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is er een kwalitatief beschrijvend onderzoek uitgevoerd. Hier is voor gekozen omdat kwalitatief onderzoek het doel heeft om inzicht te geven in verschillende meningen, interpretaties en beweegredenen van personen (Wouters & van Zaalen, 2013).

2.2. Deelnemers

De deelnemers zijn geselecteerd op basis van inclusie- en exclusiecriteria.

De inclusiecriteria luiden als volgt:

- Alle leerkrachten zijn werkzaam op het Kentalis onderwijs Zoetermeer
- Alle leerkrachten zijn bekend met de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' en/of hebben de tweedaagse cursus 'Met Woorden in de Weer' gevolgd

Het exclusie criterium luidde als volgt:

- Leerkrachten die in het schooljaar 2017/2018 gestart zijn bij het Kentalis onderwijs Zoetermeer

Zeven leerkrachten voldoen aan de criteria, waarvan vijf hebben ingestemd met een interview. Alle deelnemers zijn werkzaam op de cluster-2 school Kentalis onderwijs Zoetermeer. Allen zijn bekend met de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' en/of hebben de tweedaagse cursus 'Met Woorden in de Weer' gevolgd.

De leerkrachten zijn op de hoogte gesteld van het onderzoek door middel van mondelinge informatie en een informatiebrief (bijlage 1). Daarbij hebben alle deelnemers een informed consent (bijlage 2) ondertekend waarin zij toestemming geven voor het onderzoek.

Er is bij dit onderzoek geen inbreuk gemaakt op de lichamelijke en/of psychische integriteit van de proefpersoon, er worden geen gedragsregels en zij worden niet aan handelingen onderworpen. Dit maakt dat dit onderzoek geen Medisch Wetenschappelijk Onderzoek (WMO) is (CCMO, 2016).

2.3 Dataverzameling

De dataverzameling vond plaats middels het afnemen van semigestructureerde interviews. Hier is voor gekozen omdat semigestructureerde interviews de interviewer de mogelijkheid geeft om af te wijken van de vooropgestelde vragen. Hiermee was het mogelijk om meer en gedetailleerde informatie te verkrijgen (Dingemanse, 2017). Het interviewprotocol is opgenomen in bijlage 3.

De interviews duurden ongeveer tussen de 10 en 20 minuten. Er is gekozen om de interviews kort te houden, zodat er een grotere onderzoeksgroep mogelijk is. Wanneer er een groter aantal deelnemers is, zal dit de betrouwbaarheid vergroten (Tubbing, 2014).

De interviewvragen zijn opgesteld aan de hand van topics. De topics zijn bepaald aan de hand van de literatuurstudie, te vinden onder het kopje 'Theoretisch kader', en aan de hand van de deelvragen van het onderzoek. De volgende topics zijn gebruikt bij het opstellen van de interviewvragen:

1. De ervaring met het toepassen van 'Met Woorden in de Weer'
2. De moeilijkheden die worden ondervonden
3. Een behoefte inventarisatie
4. De rol van logopedist bij een implementatie

De interviews zijn opgenomen met een voice-recorder. Dit is gedaan zodat de interviews terug te luisteren waren voor de data-analyse.

2.3 Data-analyse

Nadat de interviews waren afgenomen zijn de audiobestanden getranscribeerd. De bestanden zijn woordelijk getranscribeerd. Dit betekent dat alles wat is gezegd wordt uitgewerkt, behalve versprekingen, haperingen en stopwoorden (Transcriptie Specialist, z.j.). Hier is voor gekozen omdat het prettiger terugleest tijdens de data-analyse. Daarbij wordt bij dit onderzoek de inhoud van de interviews geanalyseerd, wat maakt dat irrelevante woorden/uitingen mogen worden weggelaten. Het is echter wel van belang om zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke gesproken tekst te blijven. Na het transcriberen is het codeerproces gestart. De eerste stap van het codeerproces is het coderen aan de hand van open codes. Dit zijn labels die worden gekoppeld aan de gegeven antwoorden, het liefst één woord of enkele woorden. Nadat de fragmenten codes bevatten, werden de codes gesorteerd. Eventueel werden er nieuwe codes gekozen en/of samengevoegd (axiaal coderen). Hierna heeft het selectief coderen plaatsgevonden, er is een systeem aangebracht in de begrippen (Wouters & Zaalen, 2013). Tot slot zijn de gegevens gerangschikt door middel van een codeboom. Een codeboom creëert inzicht in de data en ondersteunt de tekstuele informatie (Tubbing, 2016).

3. Resultaten

De interviews zijn afgenomen bij vijf leerkrachten die werkzaam zijn bij het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Zij zijn allen bekend met de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' en/of hebben de tweedaagse cursus 'Met Woorden in de Weer' gevolgd. De fragmenten uit de getranscribeerde interviews zijn als eerst open gecodeerd, vervolgens axiaal gecodeerd en tot slot heeft het selectieve coderen plaatsgevonden. Aan de hand van de codes is een codeboom opgesteld waarin de uiteindelijke codes zijn weergegeven, deze is te vinden in bijlage 4.

3.1 Ervaringen

Aan de onderzoeksgroep is gevraagd welke ervaring zij hebben met de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Vier deelnemers gaven aan dat zij de tweedaagse cursus als erg prettig hebben ervaren, maar dat het in de praktijk tegenvalt om het gedegen toe te passen. Zij gaven aan dat dit te maken heeft met het feit dat de aanpak tijdrovend is en dat de werkdruk te hoog is om de aanpak volledig toe te passen. Eén deelnemer gaf aan dat ze de aanpak te abstract vindt. Zij merkt in de klas dat de kinderen er te weinig mee doen. Als reden werd hier genoemd dat kinderen het visuele belang van bijvoorbeeld de zogenaamde 'woordkasten' en 'woordtrappen' niet begrijpen. Een woordkast wordt gebruikt om tegenstellingen aan te leren aan kinderen op een visuele manier. Wanneer de kinderen het format niet begrijpen zullen zij deze ook niet leren. Hetzelfde geldt voor een woordtrap.

"En ook een trap, wij snappen dat dat telkens een treetje hoger is of een treetje verder en moeilijker of weet ik veel. Of dat het een voortgang betekent. Sommige kinderen zullen het misschien wel oppikken. Maar het gros gewoon echt niet."

3.2 Weerstand

De woordenschatcoördinatoren merkten wat weerstand van een aantal leerkrachten. Op de vraag wat de leerkrachten moeilijk vinden aan het toepassen van de aanpak, gaven alle deelnemers aan dat zij vinden dat de voorbereiding en uitvoering van de aanpak erg tijdrovend is. Eén respondent benoemde dat een logopedist haar vertelde dat ze het niet goed had gedaan. Zij kreeg niet te horen hoe ze het anders kon aanpakken en is daarom gestopt met het toepassen van de aanpak 'Met Woorden in de Weer'. Een andere deelnemer vertelde dat er doordat er veel parttimers werken, er steeds een andere definitie wordt gebruikt bij een woord. Terwijl het bij de aanpak juist de bedoeling is dat je dezelfde definitie herhaaldelijk laat terugkomen. Vier van de vijf deelnemers geven aan dat zij moeite hebben met het kiezen van de woorden voor de woordenschat les. Zij willen graag het doel van de aanpak, conceptvorming, voor ogen houden. Echter blijkt dit in de praktijk lastig te zijn. Doordat vooral in de bovenbouw veel verschillende lessen worden gegeven, passen de doelwoorden niet altijd bij elkaar. Hierbij gaat de conceptvorming verloren.

"Ja die woorden worden wel aangeboden, maar hoe zij ze aanbiedt weet ik niet, daar heb ik geen zicht op. De rest van de week ga ik het consolideren, welke betekenis ik er aan geef. Dus de labels komen wel overeen maar de betekenis is dan net even wat anders. Dus dat is wel een verschil."

3.3 Behoeften

Op de vraag welke behoeften de leerkrachten hebben wat betreft het toepassen van de aanpak 'Met Woorden in de Weer', gaven alle leerkrachten aan dat zij meer materialen tot hun beschikking willen hebben. Deelnemers 1, 2 en 4 zouden graag zien dat zij met de logopedisten en andere leerkrachten van de afdeling gezamenlijk het materiaal maken. Volgens deelnemer 4 is het van belang om een database te maken met alle informatie met betrekking tot 'Met Woorden in de Weer', zodat er een doorlopende lijn ontstaat binnen de school.

"Dat je gewoon als groep en als nieuwe leerkracht weet, deze woorden moeten aangeboden worden. En dan kan je een rode draad krijgen. Want dan kan je zien van, in groep 3 is dit aangeboden dus ik ga het herhalen en ik ga dat uitbreiden met deze woorden. Dat je dat gewoon netjes overzichtelijk hebt staan."

Deelnemer 5 gaf aan dat zij graag een 'kist of tas met materialen' heeft, waar ook een blad in zit met voorbeelden van consolideerspelletjes. Zij vindt de aanpak nu te theoretisch en ziet het graag praktischer. Drie leerkrachten willen meer samenwerken met de logopedisten. Deze samenwerking zien zij in de vorm van na school samen komen en de woordenschatlessen voorbereiden en afstemmen op elkaar.

3.4 Huidige ondersteuning en behoefte aan ondersteuning van de logopedist

Op de vraag hoe de ondersteuning in het verleden is geweest van de logopedisten op het gebied van 'Met Woorden in de Weer', reageerden vier deelnemers erg positief. Zij hebben allen deelgenomen aan de opfriscursus die aan het begin van dit schooljaar is gegeven door de woordenschatcoördinatoren. Deze hebben zij als erg prettig ervaren. Respondent 2 gaf aan dat zij het prettig vond om gezamenlijk na te denken over een manier hoe je de aanpak 'Met Woorden in de Weer' kunt inzetten.

Vervolgens reageerde zij op de vraag over hoe de huidige ondersteuning verloopt een stuk minder positief. Vier participanten gaven aan dat zij op dit moment geen ondersteuning krijgen van de logopedisten op het gebied van de woordenschataanpak. Echter hebben zij hier wel behoefte aan. Zo zouden alle deelnemers een betere samenwerking zien tussen de logopedisten en de leerkrachten. Een goede manier om dit te bereiken zou volgens deelnemer 3 zijn door vaker een opfriscursus te krijgen en daarnaast ook één op één begeleiding door middel van gesprekken. Alle deelnemers vinden dat de woordenschatcoördinatoren de aanpak vaker moeten herhalen. Zo gaf deelnemer 5 aan dat zij het prettig zou vinden als er tijdens een vergadering af en toe gevraagd wordt hoe het gaat met betrekking tot 'Met Woorden in de Weer'.

"Ik mis bijvoorbeeld dat het in een vergadering niet terugkomt."

3.5 Bijdrage van de logopedist

Naar aanleiding van de behoefte inventarisatie is er doorgevraagd naar wat de bijdrage van de logopedist kan zijn zodat de woordenschataanpak effectief wordt geïmplementeerd op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Twee deelnemers gaven aan dat zij het prettig zouden vinden als de logopedist zou komen kijken tijdens een woordenschat les en vervolgens feedback geeft. Zij willen gecocht worden door de logopedist om de woordenschataanpak effectiever in te kunnen zetten. Drie deelnemers zouden het prettig vinden als 'Met Woorden in de Weer' vaker herhaald wordt. Op de vraag hoe de logopedisten dit zouden kunnen doen, kwam als antwoord dat ze vaker een opfriscursus kunnen geven zodat het nog even herhaald wordt en de leerkrachten er weer actief mee bezig zijn. Deelnemer 4 en 5 benoemden allebei dat de logopedist iets kan betekenen in het ontwikkelen van een vaste format voor de woordenschataanpak. Deelnemer 4 gaf aan dat de logopedist het voortouw kan nemen in het ontwikkelen van een database voor alle afdelingen. Volgens deelnemer 5 kan de logopedist vaste formats maken voor de woordenschatlessen, waarbij ook de thema's worden afgestemd.

"Ja misschien dat de logopedisten die paraplus maken. Dat zou al heel veel schelen. En als de logopedisten nou die eerste les ook gewoon voor haar rekening zouden nemen. Daarin ook actiever in zouden zijn, dus echt in de klas. Dat zou ik ook heel fijn vinden."

4. Discussie

In de discussie zullen als eerst de sterke en zwakke punten van het algehele proces worden beschreven. Vervolgens zal inhoudelijk worden ingegaan op de verkregen resultaten van het onderzoek en worden deze vergeleken met de literatuur. Ook zal het belang van de resultaten voor de opdrachtgever en voor het logopedische werkveld worden besproken.

4.1 Procesmatig

Voor dit onderzoek is gekozen om semigestructureerde interviews af te nemen. Semigestructureerde interviews zorgen ervoor dat er kan worden doorgevraagd, dit had als gevolg dat er meer gedetailleerdere informatie kon worden verkregen. In eerste instantie was ervoor gekozen om zowel leerkrachten als logopedisten te interviewen. Door een kleine aanpassing in het interviewprotocol voor de leerkrachten was het mogelijk om alleen leerkrachten te interviewen en toch alle informatie te verkrijgen die nodig is voor het onderzoek. Dit heeft ervoor gezorgd dat er meer interviews met de leerkrachten hebben plaatsgevonden en deze data meer met elkaar vergeleken kon worden. De interviews zijn woordelijk getranscribeerd. Woordelijk transcriberen betekent dat stopwoordjes, haperingen etc. niet genoteerd worden. In dit onderzoek ging het om meningen en ervaringen van de leerkrachten. De inhoud van de interviews was van belang en niet de spreekvaardigheid van de leerkrachten.

Dit onderzoek telde vijf participanten. Er zijn veel nieuwe leerkrachten op het Kentalis onderwijs Zoetermeer en zij hebben de cursus 'Met Woorden in de Weer' niet gevolgd. Zij zijn niet bekend met de woordenschataanpak, waardoor deelname aan dit onderzoek niet mogelijk was. Een grotere onderzoekspopulatie had de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. Daarnaast werken er veel parttime leerkrachten op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Mede hierdoor was het lastig om afspraken te maken met de leerkrachten.

De onderzoekspopulatie bestond uit leerkrachten van verschillende groepen binnen het cluster-2 onderwijs en is hierdoor gevarieerd. Voor dit onderzoek zijn alleen leerkrachten van de cluster-2 school Kentalis onderwijs Zoetermeer geïnterviewd, hierdoor is de externe validiteit minder hoog. Er is onderzoek gedaan naar de logopedist in rol van coach tijdens een implementatieproces, deze resultaten zijn inzetbaar in vergelijkbare settingen. De aanbevelingen kunnen met enige aanpassing worden ingezet wanneer er een implementatieproces zal plaatsvinden waarbij logopedisten en leerkrachten of andere disciplines bij betrokken zijn.

4.2 Inhoudelijk

Uit de interviews kwam naar voren dat de leerkrachten het belang van het taalonderwijs binnen het cluster-2 inzien. Zij gaven aan dat het taalonderwijs niet alleen effect heeft op de woordenschat maar ook op andere aspecten van de taal. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderzoek van Law, Garret en Nye (2003). Daaruit bleek dat taaltherapie ook een positieve invloed heeft op de grammatica en syntaxis.

Een belangrijk aspect van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' is het leren van een achterliggend concept, kennisopbouw (Nuft & Verhallen, 2002). Uit het interview is gebleken dat de leerkrachten, ondanks dat ze niet allemaal volgens deze aanpak werken, dit overstijgende doel in hun achterhoofd houden tijdens het aanleren van nieuwe woorden.

Uit het onderzoek van Hettema, Ernst, Williams en Miller (2014) blijkt dat het tijdens een implementatietraject belangrijk is dat de personen binnen een organisatie bereid zijn om zichzelf aan te passen aan de situatie. Uit de interviews blijkt dat de leerkrachten de aanpak 'Met Woorden in de Weer' graag zouden toepassen, ze zijn bereid om een verandering door te voeren. Tevens is het communiceren van informatie en het kennis verstrekken over de beslissing van de verandering van groot belang voor het slagen van de implementatie. Alle leerkrachten zien het belang in van de aanpak 'Met Woorden in de Weer', echter hebben een aantal leerkrachten nog hun vraagtekens bij de aanpak. Dit kan te maken hebben met het feit dat zij van collega's op andere cluster-2 scholen te horen hebben gekregen dat daar alles kant en klaar is op het gebied van woordenschatonderwijs en dat zij dit momenteel missen.

Willemsen en Cox (2013) benoemen dat coachen één van de taken is van de logopedist binnen het cluster-2 onderwijs. De logopedist coacht leerkrachten op het gebied van het opzetten en inrichten van het taalonderwijs. Echter gaven de leerkrachten tijdens de interviews aan dat zij op dit moment niet worden gecoacht, maar hier wel behoefte aan hebben. Een aantal leerkrachten gaf aan dat zij individuele coachingsgesprekken als meerwaarde zien. In het artikel van Willemsen (2013) wordt beschreven dat de logopedist, tijdens de coachingsgesprekken, de leerkracht begeleidt om zelf tot een antwoord te komen op de hulpvraag. Daarbij is het een taak van de woordenschatcoördinatoren, tevens ook logopedisten, om tijdens het implementatietraject de leerkrachten te coachen om de aanpak 'Met Woorden in de Weer' zo effectief mogelijk in te kunnen zetten. De leerkrachten hebben behoefte aan coaching en samenwerking met logopedisten.

5. Conclusie

Aan de hand van de gevonden literatuur en de resultaten uit het onderzoek kan de volgende conclusie worden gemaakt die antwoord geeft op de hoofdvraag:

Wat hebben leerkrachten nodig om de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' effectief te implementeren en hoe kan de logopedist hieraan bijdragen?

Om de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' effectief te implementeren op het cluster-2 onderwijs (Kentalis onderwijs Zoetermeer) zullen de logopedisten de leerkrachten meer moeten ondersteunen in het toepassen van de aanpak. De leerkrachten hebben er behoefte aan als de logopedist in de klas komt kijken en feedback geeft op het gebied van 'Met Woorden in de Weer'. De leerkrachten vinden de aanpak extra werk en het kost hen erg veel tijd, hierdoor is weerstand ontstaan tegenover de aanpak. De logopedisten kunnen de leerkrachten door middel van coachingsgesprekken laten zien hoe zij de woordenschatlessen kunnen voorbereiden. Wanneer de weerstand is afgenomen bij de leerkrachten zullen zij de aanpak beter kunnen inpassen in het huidige onderwijs.

Het regelmatig herhalen van de aanpak is van belang voor een effectieve implementatie van de woordenschataanpak. De logopedisten kunnen aan het begin van een nieuwe periode een opfriscursus doen waarbij de thema's worden besproken. Daarnaast kan de aanpak worden herhaald tijdens een vergadering, zodat iedereen weer op één lijn zit wat betreft 'Met Woorden in de Weer'.

Tot slot hebben de leerkrachten behoefte aan een database met doelwoorden gesorteerd op thema en groep. Wanneer de leerkrachten een database tot hun beschikking hebben waar ze zo kant en klaar materiaal vanaf kunnen halen, zal de drempel tot het toepassen van de aanpak 'Met Woorden in de Weer' minder groot zijn. De logopedisten kunnen het voortouw nemen in het ontwikkelen van deze database.

6. Aanbevelingen

6.1 Aanbevelingen voor de praktijk

Op basis van de conclusie en de behoeften van de leerkrachten zijn de volgende aanbevelingen opgesteld:

- Uit de interviews blijkt dat de leerkrachten de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' tijdrovend vinden. De logopedist kan de leerkrachten inzicht geven in hoe de aanpak kan worden ingezet zonder dat het tijdrovend hoeft te zijn. Dit kan zowel door middel van individuele coachingsgesprekken als gezamenlijke coaching waarbij de logopedist de leerkrachten begeleid in het zelf zoeken naar een oplossing.
- De logopedist dient regelmatig bij de leerkracht in de klas te kijken om te zien hoe de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' wordt ingezet in het huidige onderwijs. De logopedist voorziet de leerkracht hierbij van feedback en tips.
- De leerkrachten hebben behoeften aan het regelmatig herhalen van de woordenschataanpak. De logopedisten geven aan het begin van een nieuwe periode een opfriscursus waarbij de thema's van die periode besproken worden. Zo hebben de leerkrachten een begin om aan de slag te gaan met 'Met Woorden in de Weer'.
- De logopedisten vragen tijdens vergaderingen hoe het gaat bij de leerkrachten wat betreft de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Op deze manier worden de leerkrachten eraan herinnerd, kunnen zij eventuele vragen stellen en zit iedereen weer op één lijn.
- De logopedisten kunnen gezamenlijk een werkgroep opzetten waarbij een database wordt ontwikkeld waar per groep doelwoorden zijn gesorteerd op thema. Met een database zal de drempel tot het toepassen van de aanpak lager zijn en is er minder voorbereidingstijd.

6.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Tijdens de interviews kwam naar voren dat er wat weerstand was tegen de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'. Een vervolgonderzoek in dezelfde setting maar in een later stadium van de implementatiefase kan een vooruitgang laten zien en mogelijk de nieuwe behoeften van de leerkrachten in kaart brengen.

Doordat er dit schooljaar veel nieuwe leerkrachten zijn gestart bij het Kentalis onderwijs Zoetermeer, zouden deze leerkrachten bij het vervolgonderzoek wel kunnen deelnemen, dit kan alleen als zij voldoende kennis hebben van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer'.

Er is weinig literatuur beschikbaar over coachen op het speciaal onderwijs met betrekking tot woordenschatuitbreiding. Wanneer er meer onderzoeken naar dit onderwerp worden gedaan, zal de literatuur worden uitgebreid en ontstaan er meer handvatten voor de logopedisten in dit werkveld.

Referenties

- * Boer, M. de. (2014). *Onderwijs cruciaal voor woordenschatontwikkeling*. Basisschool management, 2014(02), 4-9
- * Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoeken (CCMO). (2016). *Uw onderzoek: WMO-plichtig of niet*. Op 22 maart 2018 ontleend aan <http://www.ccmo.nl/nl/uw-onderzoek-wmo-plichtig-of-niet>
- * Conti-Ramsden, G. (2013). *Commentary: Increased risk of later emotional and behavioural problems in children with SLI – reflections on Yew and O’Kearney (2013)*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 2013(5), 525-526.
- * Cox MA, E., Kunst-Verberne, E., Schulte, M., & Nannes, R. (z.j.). *Logopedie in het cluster-2 onderwijs*. Op 22 maart 2018 ontleend aan <https://www.nvlf.nl/stream/positionpapercluster2.pdf>
- * Dingemanse, K. (2017). *Soorten interviews*. Op 22 maart 2018 ontleend aan <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews/>
- * Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam. (2010). *Model informatiebrief niet WMO-plichtig onderzoek*. Op 23 maart 2018 ontleend aan <https://www.erasmusmc.nl/commissies-cs/metcs/573697/ModelPIFnieWMO>
- * Goorhuis, S.M. & Schaerlaekens, A.M. (2000). *Handboek taalontwikkeling, taalpathologie en taaltherapie bij Nederlandssprekende kinderen*. Leusden: De Tijdstroom
- * Hartingsveldt, W. van, & Verhallen, M. (2006). *Met woorden in de weer in het speciaal basisonderwijs*. Logopedie en foniatrie, 1.
- * Hettema, J. E., Ernst, D., Williams, J. R., & Miller, K. J. (2014). *Parallel processes: using motivational interviewing as an implementation coaching strategy*. The journal of behavioral health services & research, 41(3), 324-336.
- * *Voorbeeld interview protocol*. (z.j.). Op 23 maart 2018 ontleend aan <https://natschool.hr.nl/>
- * Law, J., Garrett, Z. & Nye, C. (2003). *Speech and language therapy interventions for children with primary speech and language delay or disorder*. Cochrane Database of Systematic Reviews, Issue 3.
- * Leerdam, A. van, Zwitserlood, R., & Gerrits, E. (2016). *Met Woorden in de Weer woordenschatontwikkeling bij kinderen van 10-13 jaar met een taalontwikkelingsstoornis*. VHZ, 2016(4), 10-14. Op 22 maart 2018 ontleend aan http://vhz-online.nl/media/pdf_2016/vhz_2016-2_artikel_1.pdf
- * Nederlandse vereniging voor logopedie en foniatrie (2013). *Beroepsprofiel Logopedist*. Op 30 maart 2018 ontleend aan <https://www.nvlf.nl/paginas/openbaar/vakgebied/kwaliteit/kwaliteitsinstrumenten/beroepscode-en-beroepsprofiel>
- * Nederlands Jeugdinstituut. (z.j.). *Implementatie – Wat is implementeren?* Op 8 maart 2018 ontleend aan <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Implementatie/Implementeren-met-effect/Wat-is-implementeren>
- * Nikolopoulos T. P., Dyar D., Archbold S. M. & O’Donoghue G. M. (2004). *Development of Spoken Language Grammar Following Cochlear Implantation in Prelingually Deaf Children*. Archives of Otolaryngology and Head and Neck Surgery, 130, 629-633
- * Nulft, D. van den & Verhallen, M. (2010). *Met woorden in de weer – praktijkboek voor het basisonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- * Stichting Koninklijke Kentalis. (2017). *Kentalis schoolgids – 2017-2018, algemene informatie*. Op 22 maart 2018 ontleend aan <https://www.kentalis.nl/over-kentalis/onderwijs-bij-kentalis/onze-scholen>
- * Transcriptie Specialist (z.j.). *Transcriptie - Wat is het en welke vormen zijn er?* Op 10 mei 2018 ontleend aan <http://transcriptie.com/transcriptie/>

- * Tubbing, L. (2016). *Hoe interviews te coderen?* Op 30 maart 2018 ontleend aan <https://deafstudeerconsultant.nl/hoe-interviews-te-coderen/>
- * Tubbing, L. (2014). *Validiteit en betrouwbaarheid*. Op 30 maart 2018 ontleend aan <https://deafstudeerconsultant.nl/afstudeertips/onderzoeksmethoden/validiteit-en-betrouwbaarheid/>
- * Verhallen, M., & Verhallen, S. (1994). *Woorden leren, woorden onderwijzen. Handreiking voor leraren in het basis- en voortgezet onderwijs*. Hoevelaken: CPS
- * Vrije Universiteit Amsterdam. (2018). *Informed Consent Formulier*. Op 21 maart 2018 ontleend aan <https://www.studeersnel.nl/nl/document/vrije-universiteit-amsterdam/kwalitatief-onderzoek/overige/informed-consent-formulier/1203595/view>
- * Willemsen, M. (2013). *Leerkracht en logopedist: samenwerking in het taalonderwijs*. VHZ Van Horen Zeggen, 2013(4), 10-18. Op 10 mei 2018 ontleend aan <http://www.simea.nl/vhz/artikelen/2013/vhz-2013-2-artikel.pdf>
- * Willemsen, M. & Cox, M.A. (2013). *Logopedie in het cluster 2 onderwijs*. Op 30 maart 2018 ontleend aan <https://www.nvlf.nl/stream/literatuurstudie-logopedie-in-het-cluster-2-onderwijs-update>
- * Wouters, E., & Van Zaalen, Y. (2013). *Praktijkgericht onderzoek in de paramedische zorg*. Bussum: Coutinho

Bijlagen

Bijlage 1: Informatiebrief

Informatiebrief praktijkgericht onderzoek

Betreft: Leerkrachten op het Kentalis onderwijs Zoetermeer

Datum: 23 maart 2018

Beste heer/mevrouw,

Ik ben een vierdejaars logopediestudent en voer mijn afstudeerstage uit op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Voor mijn afstuderen ben ik bezig met een praktijkgericht onderzoek. Ik vraag u vriendelijk om mee te doen aan het onderzoek. U beslist zelf of u mee wilt doen. Voordat u de beslissing neemt is het belangrijk om meer te weten over het onderzoek. Lees daarom deze informatiebrief rustig door. Mocht u vragen hebben dan kunt u contact met mij opnemen. Mijn gegevens vindt u onderaan deze brief.

Het onderzoek is gericht op het implementatietraject van de woordenschatpak 'Met Woorden in de Weer'. De woordenschatcoördinatoren merken dat het implementatietraject nog niet helemaal soepel verloopt. Wanneer een implementatietraject gedegen verloopt, kan dit de effectiviteit van de aanpak verhogen. Dit resulteert vervolgens in een grotere vooruitgang bij de leerlingen op het gebied van woordenschatuitbreiding.

Er zal een kwalitatief onderzoek worden uitgevoerd op het Kentalis onderwijs Zoetermeer. Ik zal aan de hand van interviews met leerkrachten de behoefte aan ondersteuning en coaching van de logopedist op het gebied van het implementeren van 'Met Woorden in de Weer' in kaart willen brengen. Aan de hand van de verkregen informatie zullen aanbevelingen worden opgesteld met betrekking tot de behoefte van leerkrachten aan ondersteuning tijdens het implementatietraject en de coachingsvaardigheden van de logopedisten.

Deelname aan het onderzoek is vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u niks te doen. U hoeft hiervoor ook geen reden te geven. Als u wel meedoet, kunt u zich gedurende het onderzoek altijd bedenken om te stoppen. Ook hiervoor hoeft u geen reden te geven.

De interviews zullen worden opgenomen met een voice-recorder. Dit is noodzakelijk voor de data-analyse. Zodra het interview getranscribeerd is, zal de opname worden verwijderd. De gegevens die worden verkregen gedurende het onderzoek, zullen ten alle tijden geanonimiseerd worden.

Indien u besluit om deel te nemen aan het onderzoek, vraag ik u om het bijgevoegde toestemmingsformulier te ondertekenen en dateren.

Met vriendelijke groet,
Manon van Eijk

Emailadres: manonvaneijk06@gmail.com

Telefoonnummer: 06*****922

Bijlage 2: Informed consent

Toestemmingsverklaringsformulier (informed consent)

Titel onderzoek:

Verantwoordelijke onderzoeker:

In te vullen door de deelnemer

Ik verklaar hierbij op voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek.

Ik begrijp dat:

- ☐ ik mijn medewerking aan dit onderzoek kan stoppen op ieder moment en zonder opgave van reden
- ☐ gegevens anoniem worden verwerkt, zonder herleidbaar te zijn tot de persoon
- ☐ de opname vernietigd wordt na de uitwerking van het interview

Ik verklaar dat:

- ☐ ik geheel vrijwillig bereid ben aan dit onderzoek mee te doen
- ☐ de uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in een verslag of wetenschappelijke publicatie
- ☐ ik toestemming geef om het interview op te laten nemen door middel van een voice-recorder

Handtekening:

Naam:

Datum:

In te vullen door de uitvoerende onderzoeker

Ik heb schriftelijke toelichting verstrekt over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik verklaar mij bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.

Handtekening:

Naam:

Datum:

Bijlage 3: Interviewprotocol

Interviewprotocol leerkrachten

Stel de deelnemer op zijn/haar gemak. Zorg dat je op een rustige plek bent, waar je niet gestoord wordt en weinig achtergrondgeluiden zijn. Vraag of de deelnemer zijn/haar telefoon uitzet en doe dit zelf ook.

Voorafgaand aan het interview wordt de deelnemer gekoppeld aan een nummer, in verband met de privacy. Ook wordt het doel van het onderzoek nog kort herhaald. Vraag of de deelnemer het ondertekende informed consent mee heeft genomen en vraag of er eventueel nog onduidelijkheden waren naar aanleiding van de informatiebrief.

Zet de voice-recorder aan

Interviewvragen

- * Wat zijn uw ervaringen in het toepassen van de woordenschataanpak 'Met Woorden in de Weer' bij kinderen met een auditieve beperking?
- * De aanpak is opgebouwd uit 4 fasen van het Viertakt model. Zijn er bepaalde aspecten van de aanpak waar u moeite mee heeft of tegen aan loopt?
 - Zo ja, welke zijn dit?
 - Wat is de oorzaak dat u hier moeite mee heeft?
- * Hoe heeft u het implementatieproces in het algemeen ervaren?
- * Hoe heeft u de begeleiding van de logopedist tijdens het implementeren van de woordenschataanpak ervaren?
- * Wat zou de logopedist volgens u nog kunnen bijdragen aan het implementatieproces zodat deze beter verloopt?
- * Wilt u nog iets vertellen wat nog niet aan de orde is geweest?
- * Hoe vond u het gesprek?
- * Mag ik u bedanken voor uw medewerking, ik vond het een gesprek

Bijlage 4: Codeboom

